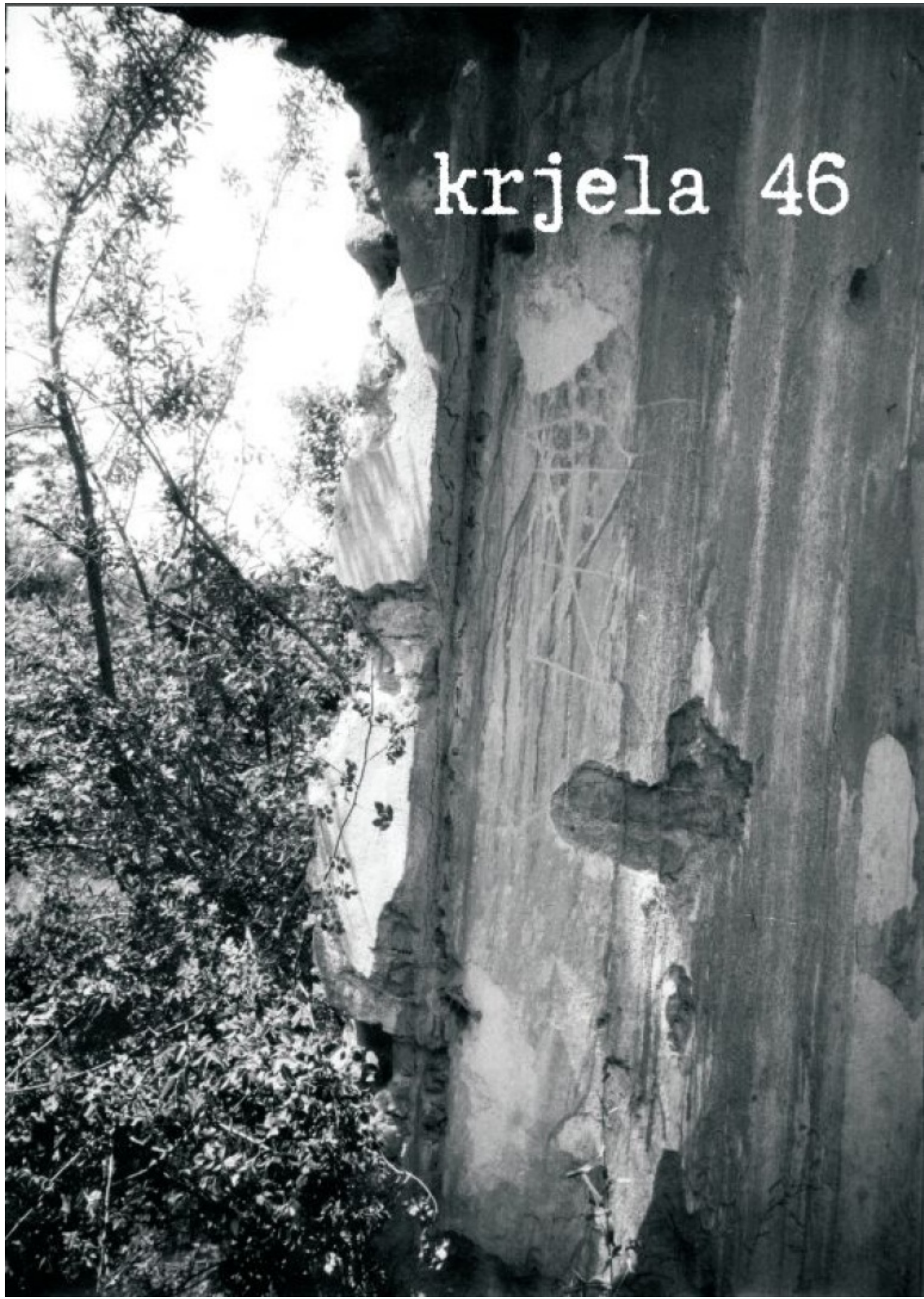

krjela 46

Barbora Valková

Barbora Valková (1990). Publicistka, autorka rozhovorov a esejí. Študuje na Ekonomickej univerzite v Bratislave, žije v Liptovskom Mikuláši.

V tlači sme sa chceli vyrovnat' Západu

Od prvého založenia Neografie ako akciovej spoločnosti v roku 1943 prešlo sedemdesiat rokov. S jej bývalým riaditeľom Ing. Alexandrom Lilgem sme sa rozprávali o exporte kníh do zahraničia, privatizácii a Matici slovenskej. „Zisky, ktoré sa dosahovali v období polygrafického boomu, od 90. rokov do roku 2006, sú už minulosťou. Kto si dnes kúpi časopis za dve eurá?" pýta sa.

V Martine sa v roku 1957 začali vyrábať knihy na objednávky pre zahraničných vydavateľov a prostredníctvom podnikov zahraničného obchodu Artia sa vyvážali. Kedy ste sa prvýkrát stretli s exportom?

V roku 1960, keď som tam nastúpil, sme dostávali objednávky od partnerov zo zahraničia. Išlo najmä o Britov, Francúzov a Nemcov. Export sa začal už v roku 1956 tým, že Artia, a.s. zisťovala, ktoré slovenské podniky sú schopné vyrábať tak kvalitne, aby mohli vytlačené publikácie vyvážať. Našli sa dva takéto podniky - Tlačiarne SNP v Martine (dnešnú Neografiu) a Slovenskú Grafiu.

(Artia bola v roku 1953 založená ako akciová spoločnosť, podnikom zahraničného obchodu sa stala v roku 1965 a spadala pod Ministerstvo zahraničného obchodu, zameriavala sa na vydávanie populárne náučnej literatúry, kníh o umení a literatúry pre deti a mládež, po roku 1990 zanikla, pozn. aut.)

Akým spôsobom ste získavali nové stroje a techniku?

Najskôr sme mali stroje z bývalej NDR, Sovietskeho zväzu, máločo zo západných krajín. Neskôr sme dostali šancu nakúpiť techniku, ktorá do značnej miery rozhodovala o kvalite výslednej produkcie. Ľudský potenciál tu bol, ale rozhodujúce boli stroje a čiastočne aj materiál. Dohodlo sa, že sa vyvezie produkcia za povedzme dvadsať miliónov korún a fabrike sa vráti šesť miliónov na nákup strojov a kvalitného materiálu. Väčšinou išlo o materiál, ktorý sa na Slovensku nevyrábala. Robili sme všetko preto, aby bol vývoz vyšší ako dovoz, aby devízová rezerva v štáte zostávala. V platnosti boli tzv. devízové normatívy. Po čase prišlo vedenie s takou myšlienkou, že ak chceme viac devíz na nákup strojov, tak musíme vyviezť viac produkcie, ako určoval plán vývozu do kapitalistických štátov. V prípade, že bol dohodnutý objem vývozu za dvadsať miliónov a my sme vyviezli o 5 miliónov viac, vrátili nám dohodnutých šesť miliónov z dvadsiatich, ale celých päť miliónov, ktoré boli navyše, sme si mohli ponechať.

Išlo o taktickú a šikovnú hru, lebo v ďalšom roku sme už mali plán 25 miliónov, z čoho nám časť zase vrátili a to, čo bolo navyše, sme opäť dostali celé.

A čo produkcia pre domáci trh? Stíhali ste vyrábať?

Krátili sa nám kapacity pre domácu výrobu, nedokázali sme v knižnej produkcii uspokojovať slovenské vydavateľstvá. Postupne sa pridávali a vyvážali aj menšie tlačiarne. Každý chcel modernizovať. Nová technika neprinášala len lepšiu kvalitu, ale aj vyššiu produktivitu práce. Keďže sa striehlo na devízy, robilo sa všetko preto, aby sa tlačilo na náš, slovenský materiál. Malo to svoju logiku. Zo Slovenska sa dnes vyváža guľatina, čo je najhoršia vec, ktorá môže byť, lebo surovín je málo. Takýto materiál treba vyvážať zhodnotený prácou. Keď sa guľatina spracovala v Ružomberku na celulózu a vyvážala sa, bol to krok vpred. Ešte lepšia bola výroba papiera. Považujem za úplne ideálne, ak sa náš materiál použije v slovenskej polygrafii, zhodnotí prácou a vyváža sa ako knihy alebo časopisy. Dnes Lesy Slovenskej republiky, š. p. vyvážajú našu guľatinu do Európy. Tam sa z nej vyrábajú dosky, z ktorých sa zhotovuje nábytok a my ho kupujeme. Nikto nevytvára tlak na slovenských podnikateľov a na kvalitu porovnateľnú trebárs s talianskym nábytkom, aby sa náš nábytok vyvážal. Mohlo by to byť aspoň čiastočné riešenie vysokej nezamestnanosti na Slovensku.

Československo v zahraničí uznávali nielen pre kvalitnú a lacnú tlač kníh na zákazky, ale aj vďaka svojej vlastnej edičnej činnosti a dobrým výtvarníkom.

Export sa v PZO Artia delil na takzvanú „prácu vo mzde“ a na vlastnú edičnú činnosť. „Práca vo mzde“ bola zákazka, ktorú pôvodne robili niekde inde. Keď zistili, že sme ako Československo lacnejší, ale rovnako kvalitní, tak nám ju zadali. Pri vlastnej edičnej činnosti sa využíval odborný potenciál v Čechách a na Slovensku, ako aj slovenskí a českí výtvarníci.

(Vlastnú tvorbu kníh mali na starosti technická redakcia, literárna redakcia a grafická redakcia, podľa Slovníka českej literatúry tvorilo literárnu redakciu 35 zamestnancov, pozn. aut.)

Detské knižky sa krásne ilustrovali. Knižka Janko Gondášik a zlatá pani s ilustráciami Viery Bombovej získala na výstave v Bologni prvú cenu. Iné knihy išli do Japonska a boli z výtvarnej stránky vnímané ako vrchol knižného umenia. My sme v Tlačiarňach SNP nemali kapacity, ani skúsenosti, aby sme knižnú tvorbu zabezpečovali. Po roku 1989 som chcel, aby sme mali vlastné vydavateľstvo, ale

nemalo to nič spoločné s exportom. Prichádzali za nami rôzni podnikatelia s cieľom vyrobiť knihy, ale tej práci len málo rozumeli. Mysleli si, že v tlačiarňi za nich všetko urobíme. Vydavateľstvo sme zriadili, aby sme mali predstavu o trhu, aby sme mohli v predstihu nakupovať nové stroje a v budúcnosti napredovať. Čo sa týka vlastnej edičnej činnosti, nedosahovali sme parametre a úroveň PZO Artia.

Aké sú vaše skúsenosti s cenzúrou za socializmu?

Cenzúra možno bola, ale na úrovni vydavateľstiev, nie tlačiarňi. My sme to nepociťovali, ale v 60. rokoch sme mali tlačiť obrovskú farebnú Bibliu s obrázkami, čo bol problém. Nakoniec sme získali súhlas a vydalo sa stopäťdesiat tisíc kusov, ktoré boli určené na vývoz do Británie. Z tej Biblie zmizlo niekoľko tisíc kusov. Potom sa predávala za tristo korún na Orave. Keď sme pracovali na Biblii druhýkrát, museli sme spolupracovať s políciou, aby sa nerozkradla.

Ten sklad nebol predtým dobre strážený?

Komu by napadlo, že niekto bude chcieť knihy určené na vývoz v cudzom jazyku. Rozumeli im zväčša iba pracovníci PZO Artia a keby chceli, tak ich majú. Stávalo sa, že sa ozvali ľudia a popýtali si knižku. Vždy sa urobil nadnáklad, mohli sme ju darovať. Potom sme si už ale dávali pozor a zamykali priestory, lebo bol z toho vtedy veľký problém. Politickí pracovníci nás obvinili, že rozširujeme náboženskú literatúru.

Poznám niekoľko antikvariátov, ktoré sa orientujú na zaujímavé a raritné knihy. Viete im poradiť, kde by sa dali dnes tieto knižky, ktoré vychádzali pred rokom 1989 v ČSSR a boli určené na vývoz, zohnať?

Škoda, že ste sa neohlásili o pol roka skôr, lebo Neografia stavala v Priekope nový areál. Starý opustili, v archíve tam bola stovka kníh zo všetkých rečových mutácií. Uďajte to všetko povyhadzovali a zlikvidovali.

Kto všetko mal prospech z exportu slovenskej polygrafickej produkcie?

Export sa robil systémovo, prinášal efekt PZO Artia, výrobným fabrikám, národnému hospodárstvu a aj ľuďom. Pred rokom 1989 sme ako výrobné fabriky ťahali za kratší povraz, maslo zlízavali PZO Artia. Povedali sme si, skúsme robiť zahranično-obchodnú činnosť sami, peniaze zostanú nám, budeme schopní väčšej modernizácie.

Cieľ bol vyrovnáť sa najlepším európskym tlačiarňam. Nevedeli sme, že dôjde k hospodárskej, spoločenskej a politickej zmene, ale získali sme predstih a pripravili sa už vtedy. Stiahli sme si jazykovo zdatných ľudí, ktorí robili zahraničný obchod a naučili sme ich rozumieť technológii polygrafickej výroby. Za obdobie možno desiatich rokov sme postavili špičkovú fabriku, prešli sme na rotačnú tlač a dosť sme na tom zarobili.

Čo ešte prispelo k vášmu podnikateľskému zdaru?

Zvyšovali sme výrobu a modernizovali sme. Zhody náhod. Nemožno povedať, že by to bola naša výnimočnosť. Odvážnemu šťastie praje. Zobrali sme si úver a našťastie, začalo vychádzať množstvo časopisov, prišli obchodné reťazce s reklamnými letákmi. Keby sme mali iba hárkové stroje, nestíhali by sme tlačiť. Dnes je trh iný, rotačiek je prebytok, počet časopisov sa znížil, ich cena išla hore, prestali sa kupovať, znížil sa náklad. Zisky, ktoré sa dosahovali v období polygrafického boomu, od 90. rokov do roku 2006, sú už minulosťou. Kto si dnes kúpi časopis za dve eurá?

Na Slovensku dnes máme niekoľko tlačiarňí, ale žiadna z nich sa verejne neprezentuje svojimi úspechmi v biznise a exporte. Čím to je?

Dnes je to všetko konkurencia. Predtým sme s Čechmi nemali voči sebe zábrany, radili sme sa. Nebyť ich, neviem, či by sme sa pustili do rotačnej tlače. Možno to po roku 1989 Česi aj ľutovali, stali sme sa silným konkurentom. Teraz, presne ako hovoríte, nikto vám nič nepovie. Bojí sa, že stratí výhodu. Ak dnes niečo vymyslíte, získate zákazku, konkurencia to zistí a o chvíľu vás predbehne. Nedovolí vám dlho profitovať. Slovenský trh sa do značnej miery zmenil. Kníh je veľa a veľmi drahé. Kedysi boli dostupné každému, pretože boli dotované. V 90. rokoch vnímali zahraniční partneri Slovensko ako transformujúcu sa krajinu a autorské práva nás stáli málo. Postupne začali aj vydavateľstvá pritvrdzovať, zdvíhali ceny. Knihy známych autorov sú dnes už dosť drahé.

Ako bola privatizovaná Neografia?

O jej kúpu prejavilo záujem veľmi veľa subjektov. Bol som v tom čase na dobrej stoličke, mal som dobré vzťahy s ministrami, prišiel som s vlastným návrhom. Dokázali sme fabriku prevziať pod Maticu slovenskú. Logika bola tá, že jej vrátíme to, čo pod ňu kedysi patrilo. V roku 1863 vznikla Matica slovenská a časom jej vedenie pochopilo, že nemôžu donekonečna chodiť a burcovať národ na

rebriniakoch. Prišli na to, že je potrebné postaviť tlačiareň a tak šíriť osvetu. V roku 1869 založili Kníhtlačiarsky účastinársky spolok (KÚS) v Martine a tento sa v roku 1945 po tom, ako sa v roku 1943 postavila Neografia, zlúčil s Neografiou. Vláda nebola nadšená, chcela Matici vrátiť len to, čo v KÚS pôvodne bolo. Podarilo sa ale presadiť, že celá Neografia pripadla Matici (*získala ju v roku 1994 za symbolickú korunu, pozn. aut.*).

Každý rok sme zvyšovali výrobu, aj export. Všetko sa dá, keď sa chce. Všetko závisí od ľudí. Aj Matica sa k nám zachovala čestne, založila sa akciová spoločnosť a my sme dostali za veľmi výhodných podmienok akcie. Keď som odchádzal z funkcie, odniesol som si so sebou solídnu odmenu a tak žijem na dôchodku dôstojne.

Čo sa týka Matice slovenskej, má ostrých kritikov. Sú pochybnosti aj ohľadom zhodnotenia majetku, ktorý získala. Tí, čo vravia, že Matica nezhodnotila majetok v Neografii, nemajú pravdu. Stál som na čele tlačiarne asi od roku 1980, kedy som sa stal riaditeľom základného závodu. Obrovský komplex, do ktorého patrili všetky stredoslovenské tlačiarne, bol vybudovaný veľmi rozumne. Martin mal relatívne nižší zisk, ale prinášal devízy. Ostatné závody dosahovali vyšší zisk a cez Tlačiarne SNP získavali devízy na nákup nových strojov. Každý podnik pôsobil vo svojom okrese, plnil jeho požiadavky a zároveň mal špecifický program, ktorým nekonkuroval iným podnikom. Bol som ten, kto delimitoval a zrušil prevádzky. Dal som šancu zamestnancom menších závodov, aby po roku 1989 privatizovali tieto firmy. Aj tam sa ukázali charaktery ľudí, Ružomberok vlastní zamestnanci a privatizéri dovedli do likvidácie. Neografia si aj po osamostatnení zachovala svoj názov, od roku 1993 do roku 2006 sme zdvihli výrobu zhruba sedemkrát.

Ďalšia vec je, že prostriedky, ktoré Matica slovenská má, neinvestuje do dobrých rozvojových projektov.

Myslím, že to neriadia dobre. Matica slovenská predsa nemôže donekonečna existovať na niečom historickom. Kvalitní matičiari a ľudia, ktorí robia v rôznych oblastiach kultúry, vedy, vzdelávania, tvorby kníh, jazykovedci, by si mali sadnúť a povedať, kde by tá Matica mala byť o päť, desať, pätnásť rokov. Touto nosnou myšlienkou sa, žiaľ, zatiaľ len veľmi málo ľudí zaoberá. Mnohí Slováci sa nestotožňujú s programom Matice slovenskej. Nevieť, kam sa Matica uberá, ale viem, že Neografia funguje a postavil sa nový závod. Matica určitý čas nebude dostávať dividendy, musí vydržať. V najlepší rokoch mala z tlačiarne dividendy vo výške cca

900 tisíc eur. Vtedajšiemu predsedovi som vtedy hovoril, že tie peniaze sú navyše, na zmysluplné rozvojové programy Matice slovenskej.

Chronológia

1869 založený Kníhtlačiarsky účastinársky spolok (KÚS) v Martine

1943 vznik Neografie

1945 zlúčenie KÚS s Neografiou

1948 znárodnenie Neografie

1957 začiatok spolupráce s podnikmi zahraničného obchodu Artia

1958 premenovanie Neografie na Tlačiarne SNP

1994 prevzatie Neografie, a. s. pod Maticu slovenskú

Ing. Alexander Lilge

Bývalý riaditeľ Neografie vyštudoval Vysokú školu polygrafickú v Moskve. Celý svoj profesijný život venoval polygrafii. Od roku 1989 zastával funkciu podnikového riaditeľa Tlačiarne SNP, v období 1994-2006 funkciu generálneho riaditeľa a Predsedu predstavenstva v Neografia a.s.. Funkciu Predsedu predstavenstva zastával až do roku 2009. V rokoch 1990-1992 bol prezidentom Zväzu polygrafie na Slovensku. V súčasnosti pôsobí ako druhý zástupca primátora v Martine.

Simona Janečeková prekladá Edwina Brocka

Simona Janečeková (1990) študuje novšiu anglickú literatúru (po roku 1500) na Bangor University (Gwynedd, Wales) vo Veľkej Británii. Má rada eseje Aldousa Huxleyho a verše Edwina Brocka.

Edwin Brock (1927-1997). Anglický básnik. Z jeho tvorby: An Attempt at Exorcism (1959), The Little White God (1962), Here, Now, Always (1977), Five Ways To Kill A Man (1997).

Päť spôsobov ako zabiť človeka

Je mnoho ťažkopádnych spôsobov ako zabiť človeka.
Môžeš ho donútiť vyniesť dosku
na vrch kopca a priklinovať ho k nej.
Na to, aby si to spravil poriadne, potrebuješ dav ľudí
v sandáloch, kohúta, ktorý kikiríka, plášť
ktorý si rozdelíte, špongiu, trochu octu a jedného muža,
ktorý zatlačie klince.

Alebo môžeš zobrať kus ocele
vytvarovanej a ozdobenej tradičným spôsobom
a pokúsiť sa prepichnúť kovovú klietku, ktorú má oblečenú.
Na to však potrebuješ biele kone,
anglické stromy, mužov s lukmi a šípami,
aspoň dve vlajky, princa a
zámok, v ktorom usporiadaš svoj banket.

Keď sa zbavíš vrchnosti, môžeš, ak ti to vietor
dovolí, na neho pustiť plyn. Potom však potrebuješ
míľu blata rozrezanú zákopmi,
taktiež čierne čižmy, bombové krátery,
ešte viac blata, záplavu potkanov, tucet piesní
a okrúhle klobúky vyrobené z ocele.

V ére lietadiel môžeš letieť
míle nad svojou obeťou a zbaviť sa jej
stlačením jedného malého gombíka. Potom potrebuješ
už len oceán, ktorý vás rozdelí, dva
politické systémy, vedcov vašich národov,
niekoľko tovární, jedného psychopata a
zem, ktorú niekoľko rokov nikto nepotrebuje.

Tieto, ako som už spomenul,
sú ťažkopádne spôsoby ako zabiť človeka.
Jednoduchšie, priame a omnoho vkusnejšie je zariadiť,
aby žil niekde v polovici dvadsiateho storočia
a nechať ho tam.

Pieseň klietkovej sliepky

Nemôžeme sa sťažovať na ubytovanie:
máme novú betónovú podlahu ktorá je
vždy suchá, štyri steny,
natreté nabielo a plechovú strechu,
na ktorú bubnuje dážď. Ventilátor fúka teplý vzduch
pod naše nohy a rozháňa tak smrad
slepačích hovien a v nudné dni
na nás dáva pozor fluoresenčné svetlo.

Rozoznáš ma. Ak prídeš
cez severné dvere, som v dvanástej ohrade
na ľavej strane tretieho radu
od zeme; a v tej ohrade
som zvyčajne tá stredná z troch.
Ale aj bez týchto pokynov by si ma
objavil. Mám rovnaký oranžovo-
červený hrebeň, žltý zobák a gaštanové
perie, ale ako sa otvoria dvere a
cez elektronický ventilátor počuješ
čosi ako jednoslovný nárek, ja som tá,
ktorá v mojej hlave znie najhlasnejšie.

Počúvaj. Vonku je sad s malými
machovozelenými jablňami,
ďalej sú dva kapustné polia, potom, na konci
cesty, kurín. Počúvaj:
jeden kohút v ňom kikiríka,
taký chrabrý a hrdý ako prvá hodina slnečného svitu.
Niekedy prestanem volať s ostatnými,
počúvam a rozmýšľam, či ma počuje.
Keď prídeš nabudúce, vyhľadaj ma.
Všimni si, ako zniem v mojej hlave.
Boh nás stvoril rôznych
a požehnal nás týmto drahým domovom.

Inšpiráciou k napísaniu tejto básne bol rozhovor Edwina Brocka s farmárom, ktorý choval sliepky v klietkach. Raz sa rozhodol klietky otvoriť a zistiť, čo urobia. Sliepky vyšli von, poobzerali sa a vošli hneď späť. Keď Brock počul tento príbeh, pomyslel si: "Došfaka, on práve

napísal moju autobiografiu!" Ešte v to poobedie vznikla Pieseň kliečkovej sliapky.

Katastrofa

Našu prvú mačku som zničil:
v jeden jarný mokrý deň som ju natlačil do košíka
a nahnevane som nakráčal k veterinárovi: "Zbavte sa
jej," povedal som. "Celý rok sme sa ju snažili vycvičiť
a náš byt je plný rybích kostí a mačacích hovien."
Druhej mačke, malej sivej, ktorú som ľúbil, sa cnelo za prvou
a o mesiac na to zomrela. Potom sa u nás vystriedalo niekoľko
mačiek,
ktoré zomierali na mačaciu chrípku, hnačku, tehotenstvo a autá.
Myslím, že sme ich mali radi.

Keby prvá mačka nebola zomrela, tá druhá
by bola žila; ani tie ostatné by
nedopadli rovnako. Sú chvíle
keď sa cítim ako Eichmann mačiek
a modlím sa, nech to nie je rovnaké
s manželkami, To, či ona zničila mňa
alebo ja ju, je irelevantné. Určite nie je
prvá, čo zomrela na zradu, neveru,
tehotenstvo alebo samovraždu. Človeku ľahko začne
takýto život chutiť.
Sledujem to, ako sa správam k svojim deťom. Pozorne.

Deň D mínus

Syn, máš ešte dva mesiace
života. Šestnásteho decembra
1963, ak to nemocnica odhadla
správne, začneš umierať.
Zomrieš však ešte skôr
než si toto budeš vedieť prečítať.
Toto je proces, nazývaný komunikácia.

Svet najprv neuvidíš:
Budeš sa ho dotýkať a budeš plakať.
Roky neskôr budeš plakať
pretože priveľa vidíš a primálo sa dotýkaš,

Budeš hladný lásky a láska
ŕa nakŕmi. Neskôr budeš
hladný lásky. A láska, v prípade, že
nerozumieš, je situácia, ktorej sa raz budeš báť.

Syn, si mojím tretím dieťaťom;
zvyšné dve sú mŕtve, hľadajú
lásku. Keď ich stretneš buď
láskavý; buď láskavý i ku mne
a k tej, ktorá ŕa s radosťou nosila po
deväť mesiacov. My tiež hľadáme lásku.

A láska, v prípade, že nerozumieš,
je nádhera, ktorá ŕa zabije.
Maj deti, skoro, syn môj: každý
by mal žiť tých deväť mesiacov.
Potom umri v dobrej spoločnosti
pretože umieranie je osamelé povolanie.

Nad'a Kubányová

Nad'a Kubányová (1979). Poetka. Pracuje ako redaktorka vo vydavateľstve Transcius. Žije v Liptovskom Mikuláši.

Štopkanie

...

Som chudina, ktorá sa tára prímorským mestom, háklivým miestom, nik sa mi neprihovorí, chodím kanálmi, začali mi rásť chlpy, ostatné ochlpenie tiež nezaostáva. Vyzerám ako mátoha. Oči plné slz, pitné kanáliky upchaté a ja smädná, tepe mi v spánkoch, čo sa prihriali na slnku, žblnkoce, veď voda pod vodou sú pereje. Len plytko dýcham, žiabre nemám, čo mi je, slnko zašlo, narcis usychá v priamom pohľade na hladinu, voda vysychá, keď sa hladina nehýbe a mŕtvo je v medzipriestore. Hlbinne sa ťa spýtam: ako je to s tvojimi plávajúcimi rybami. Čo ich radary? Spím. Spánok sa opiera o spánok. Spolu sa pretínajú v nultom bode – páde z útesu. Máš lano? Máš istenie. Držím!

...

Stretali sa ráno. Ona vyplašene čakávala. Oči otvorené doširoka, zreničky špendlíkové hlavičky. Ich konverzácia pripomínala štopkanie. Osnova a útok. Dakedy ani nepočkali na osnovu a už útočili. Stáva sa to aj ceruzkám. Chcú byť ostré – a naraz sú mäkké a poddajné. Oblé.

...

Je ticho
Deti žblnkocú svoje ódy na radosť
v presných dvojstupoch
cencúle visiace zo striech
stekajú z vody
zo seba
naučené krváčať
vždy novou krvou.
Mäsiar prichádza z bitúnku,
deti okolo neho veselo prebehnú,
ich štebot
vrastá do budúcich hniezd
teraz ešte spiacich konárov.
Steny stoja,
len kde-tu navlhnú
a porušia statiku

...

Ticho, bez hluku výtahov –
Brzdiacich lán –
Čo spôsobí odtrhnutie brzdy
Prečo je brzda rovnako dôležitá
Ako plyn?
Bolo to takto:
V jesennom sade
Pomedzi nepokosené trávy
Navlhnutú bahnitú pôdu.
Korene jabloní hlboko v zemi,
Jablká malé, celé ramená
Nepoprepilovanej
Jablone – obsypané nimi
Červeň jabloních líc
Zrod červíka z útrobov jablka.
Má na to právo-
Na slušné bývanie, slušný príjem
A nie je to taká tragédia
(kto tvrdí, že je)

...

Keď všetko požičané vrátim
čo som požičala sa mi vráti
nastane jarná a jesenná
rovnodennosť – budem ešte?
Svaly sa mi budú odliepať od kostí
šľachy budú napnuté na prasknutie
čaj vychladnutý
budem ešte?
Spoločnosť mi bude robiť
vínna muška na stene -
spiaca
budem ešte?
Kedykoľvek mi môže narásť
myšací chvostík
moje oko hodia potkanom
a z vlasov utkajú vlásočnice
medúzy – ak sa pozrieš –
budem ešte? Skamenená.

...

Ruptúry

pukliny v zemských doskách

narážajúcich do seba

k stretu a výmene náboja nemôže dôjsť v rámci

jednej častice

ako by sa prejavila ničivá sila cunami,

keby nebol breh, pevnina, na ktorú možno naraziť

Teórie zrážok a nárazov

prítomné elementy

neutrálne prostredie umožňujúce pohyb

dve hýbuce sa častice,

súlád veličín čas, priestor, priesek týchto veličín

a dve hýbuce sa „častice“

ktorým je umožnené

sa zraziť.

Umožnené sa zraziť.

Náraz spôsobí demoláciu

stavebných prvkov

oboch pohybujúcich sa častíc

vlastne –

áno, náraz spôsobí čo... čo? čo!

Narušenie fungujúcich štruktúr,

preskupenie častíc,

ak nie ich čiastočnú/úplnú likvidáciu.

Dana Sochorová

Dana Sochorová. Výtvarníčka a poetka. Žije v Ružomberku.

...
Jeseň
Napnutý oblúk
medzi
Nebom a Zemou

...
August
slnko je už temer jesenné
Ale predsa
Ten hojivý pohyb
tela v slnku
je
najozajstnejší
prejav života

...
Sklopiť krídla
ako tá čajka
V jednom okamihu prikryť svet
uhnúť sa

...
Odpusť nám naše viny
ako aj my neodpúšťame
naším blízkym / ani vzdialeným

...
Prečo
ma to uráža keď povie
básničky, veru nič-ky
/takým jemne opovrhujúcim tónom/

Tak či onak, predsa je to len aspoň nejaký záujem

...
Kto sa v tom má vyznať,
či je to cvičenie
spoznať
a
pochopiť
opačný pól
alebo
omyl

...
Tak neobratne
kovaná
medená misa
Akoby
špirála
Z tvojho srdca

...
Ťahavý zvuk huslí
Opakovane sa
vlečúci
ako ja
Z posledných síl
prestávka
a potom zas
Z posledných síl
a znovu
Prestávka
A znovu

...
Sonáta pre 6 nástrojov, Heinrich Ignaz Franz von Biber, Musica
Aeterna, 10.4.2013

St. R.

Postupne som text prešla po stránkach

Potom preskakovala,

čítala len to,

čo ma letmo

Zaujalo

/alebo slovne/

Znakmi

Prítulnosťou

Príbuznosťou

Blízkosťou

čo sa prihovára

V útržkoch

Nakláňa

ku mne

približuje

Postupne som to prešla, milá, kým Katka ešte spala vybodkovaná kiahňami.

Bolesť, smútok. Cíti sa osamelá v mojej prítomnosti /Ja vysilená spím (v jej prítomnosti)

Sme samé, nepribližujúce, vzdiaľujúce sa, och, musím zastaviť tú odnášajúcu loď...

/vysvetlivka: vlny odnášajú loď/

Ja vysilením

nevnímam

Niekedy aj

nevládzem pozerat'

(prečo to nepriznať)

na skutočnosť

obsah

Krjela 46

Barbora Valková: V tlači sme sa chceli vyrovnat' Západu (rozhovor s Ing. Alexandrom Lilgem)	3
Simona Janečeková prekladá Edwina Brocka	10
E. Brock: Päť spôsobov ako zabiť človeka	11
E. Brock: Pieseň klieťkovej sliedky	12
E. Brock: Katastrofa	13
E. Brock: Deň D mínus	14
Nad'a Kubányová: Štopkanie	15
Dana Sochorová: vybrané verše	19

idkjpgkjsijieuhairainokbdbdgvndmm
wlhjglfjkd **KRJELA** lhjjkrkjfkdmn
amdmsopotdemjddjsiidgn 46djgmerij
njekmmrkd **ČASOPIS** gjdejifdjdjajh
obmwmesoanksdoaaap**LITERÁRNEHO**
lbmerlm **KLUBU** shajhnaqwifnahlas
aertilrevorevorevbmensd **PRI** ghno
usoqwejf**LIPTOVSKÉJ** jgipolocjsna
cm **KNIŽNICI** akjdkjfkamersakfjm
ihjdshgvn **GAŠPARA** mnenbergwerki
kourjauaubebbn **FEJÉRPATKY -**
onak**BELOPOTOCKÉHO** mmegjnakd
onerilo (**ŽSK**) menjakjfnajniaiomi
anaiajfnckapoiruinmaalmxns **V**meoij
akajwiamait **LIPTOVSKOM** befern
mn **MIKULÁŠI** polqwikmmesmmrmef
potichudertilmoekdmncdotykaudnndo